

een zomeridylle

● DOOR GER VAN GREUNINGEN

Pang! — Met een knal sloeg de deur achter Joop Karsten dicht en daar stond hij in de kille, regen-natte wereld. Mistroostig tuurde hij langs de verlaten straat. Toen draaide hij zich bruusk om en zwaaide met een breed gebaar naar de twee gestalten, die, ergens drie hoog, voor een erker-raam stonden. Dat waren zijn moeder en zijn oudste zus, die respectievelijk met vertederde en boze ogen op hem neer keken. Hij lachte nog eens breed-uit, wuifde nog eens plagerig-lief en beende toen met grote resolute passen de straat in. In z'n rug voelde hij de verontwaardigde blikken van zijn zus branden, maar omkijken deed ie vast niet, en als om zich te beschermen, zette hij de kraag van zijn over-jas op, sgorde de riem van zijn jas wat aan en zette zijn pet een tikje scheef. „Ziezo,” bromde hij, „da's een aardig begin. Die zijn alvast nijdig, Joop; zo maar verder.” Nu, het was dan ook een raar geval. Onze Joop moest examen doen, Hoofdakte nog wel. Op zichzelf is dat akelig normaal, een gewoon zomerverschijnsel. Maar Joop hield er vreemde principes op na, erg democratisch en zo. Hij had heel kalm geweigerd zijn Zondagse pak aan te trekken en vond, dat je bij regenweer best een pet op kon zetten. „Ben je mal,” had ie gezegd, „ik tuig me niet op voor een examen. Dan zak je natuurlijk. 't Is toch al zo'n onwaardige vertoning. Nee, daar maak ik me vast niet mooi voor.” „Vent, je bent niet wijs. En dan die oude jas met zo'n leren riem. Je wordt een echte dorpsmeester. Ga maar op klompen,” snibde de verbolgen zuster. Joop had gezwegen, maar was danig in zijn wiek geschoten. Over die riem namelijk. Dat was een rare hobby van 'em. Hij vond die riem sportief, ziet u, die paste bij z'n pet. Zo liep hij ook vaak in

zijn dorp, en de mensen lachten er wat om. „Jong is nait kwaad en 't meestertjen gait hom nuver oaf, maar hai is nog wat slungelig,” was 't algemene oordeel. Ja, inderdaad, daar was iets van aan! Intussen liep het slachtoffer in de gutsende regen en spiedde wanhopig de lucht af. Dat zag er kwaad uit! Dikke wolken joegen over zijn hoofd en versperden het Julizonnetje de toegang tot moeder aarde. Maar zie, opeens ontsnapte ze aan de bewaking van een donkere wolk, eventjes maar, juist voldoende echter om een bundel helle zonnestrallen af te schieten op Joop en naaste omgeving. Hij knipperde even in de valse gloed en bromde tevreden: „Zo, da's beslist een goed teken. Nou de moed er maar in.” Bij de examenzaal stonden al een paar heren. Joop keek onderzoekend langs de schone boorden, zwierige dassen, en ontdane gezichten. „Ook slachtoffers,” kwam hij tegemoet. De heren keken wantrouwend naar Joops landelijke uitrusting. „Nou, ik zie het al lang hoor, we kunnen elkaar wel een handje geven,” gemoedelijkt hij. Mogelijk had Joop de juiste toon niet getroffen, òf zijn lotgenoten waren te zeer onder de indruk van de komende dingen, — dat is nog nooit uitgemaakt — maar het gesprek wilde niet vlotten. Er kwamen meer heertjes van dat slag, maar soms een oudere, met een welbewust voorkomen. Dan sprongen de jonge heren gedienschtig op zij, hoeden vlogen af, de deur opende zich als mechanisch. De strenge heer liep dan als een imperator tussen twee rijen slaafs groetende kandidaten door, en knikte koeltjes. „Een examiner,” murmelde het. Opeens werd het doodstil. In de deuropening verscheen een soort kruising van kellner en conciërge. Met een hautaine blik monsterde hij 't zielige groepje dat voor de

deur klikte en baste: „Komt er maar in, heren, 't is zo ver hoor.” Als een kudde schoven ze naar binnen, ijverig voeten vegend. Joop had zijn nagels in z'n vuisten gekerfd. Er ging even een riller door zijn maag, die bijna leeg was. Hij slikte één, twee maal. Toen was hij klaar. „'t Ga zo 't ga,” dacht hij, „maar ik wil niet soebatten en lijmen. Ze kunnen de krats krijgen! Ik ben een vrij burger.”

„De jassen maar hier, heren,” meesterde de conciërge. Nu, dat had hij niet hoeven zeggen. De meesten hadden dat vermaan niet afgewacht en waren al druk bezig hun haren te pletten met zo'n klein kammetje, u weet wel!

Joop deed daar niet aan mee. Hij stond al bij de deur. Toen, met een brede zwaai, wierp de cerberus de deur open, die hen scheidde van de zaal der zuchten. Netjes op een rij marcheerden ze binnen.

Een klein, grijs heertje, met een glunder gezicht, ving ze op. Dat was de voorzitter.

„Komt u maar mee, dan zal ik u even de plaats wijzen,” nodigde hij. Nu, die aanmoediging was niet overbodig!

Eén voor één verdwenen ze tussen de schermen, die de tafeltjes scheidde en zo vond Joop zich terug in de natuurkundebox, achterin. Met zijn rug zat hij tegen een hekje. Ieder, die er lust in had, kon daar gratis getuige zijn van de ongelijke strijd. Hij zat nog alleen en keek wat rond. Hij keek naar het verveloze tafeltje voor hem en schreef met zijn pink doelloze figuurtjes op het stoffige blad. Hij keek naar de lage ramen, die uitzicht gaven op een schuin pannendak. Die pannen waren oud en groen, een mus scharrelde er wat rond.

Bij de grote, groene tafel stonden de examinatoren. Je kon zien, dat ze zich in deze sombere, duffe

zaal op d'r gemak voelden. Eén zei wat grappigs en de anderen grinnikten er om. Daar kwamen ze aan. Twee welgedane heren schoven Joop's hokje in. Op hun blozende gezichten lag nog een laatste pretglimp over die mop. Maar toen ze zaten, stond hun gelaat strak en hun koele ogen gleden taxerend langs Joop. Eén haalde een stelletje instrumenten voor de dag. Joop keek er naar met een blik van vage herkenning.

„Ziezo,” dacht hij, „daar gaat ie.” Het ging inderdaad. Het werd een gesprek en helemaal niet eenzijdig. Die man was werkelijk de voorkomendheid zelf. En in 't minst niet kwalijknemend ook. Als Joop het niet wist — en dat gebeurde nog wel eens — kon hij zo echt goedmoedig zeggen: „Kom, meneer, dat weet u wel,” en als 't er dan nog niet uit wou, zei hij het zelf: „Zo was het immers meneer.” En dan knikte Joop zeer nadrukkelijk, met een gezicht van „heb ik het niet gezegd?” Nee, het boterde best tussen hen. Maar die andere, daar had Joop geen fiducia op. Die hing wat in zijn stoel met zijn ogen half dicht en zo algedurig krabbelde hij wat in een boekje. Joop was niet zó naïef of hij begreep, dat die krabbels wat met zijn antwoorden te maken hadden.

„Hoepel op, vent,” dacht hij, „we hebben je er niet bij nodig.” Voordat Joop het wist, was het tijd. Het ging heus nog niet zo gek, die morgen. Niet dat hij alles wist, lieve help, daar mankeerde nog al eens wat aan! De wijze echter, waarop hij gedurende vele maanden deze grote dag had voorbereid, billijkte deze verwachting ook geenszins. Dat was een beetje op zijn Amerikaans gegaan, zeer practisch dus. Met grote toewijding had hij wekelijks zijn schriftelijke lessen geklassificeerd. Het ene stapeltje bevatte, wat hem onontbeerlijk scheen en dat bestudeerde hij hardnekkig, het tweede stapeltje bevatte al wat hem overbodig leek. Nu, dat was eigenlijk een berg.

291

Toen hij dan eindelijk naar huis mocht om te eten, deed hij dat

blijmoedig. De ontvangst was zeer hartelijk. Over jas en pet werd niet meer gerept en hij liet zich zijn lievelingskostjes, ter ere van de grote dag verzameld in één menu, goed smaken. In zijn woorden was hij echter zeer sober.

„'t Kan vriezen en 't kan dooien,” luidde de korte samenvatting.

Maar toen hij zich ten tweede male opmaakte, nu in gezelschap van zijn broer, om zijn kansen te verdedigen, dooide het. En niet zo'n beetje ook, 't stortregende.

Haastig zochten de gebroeders beschutting in een portiek. De regen bleef doorstromen met onverminderde kracht. Pas na een kwartiertje werd het iets minder. „Ik ga er door,” besliste Joop, die op hete kolen zat.

„Wacht toch, je hebt het eerste uur immers vrij; 't giet nog,” weerstreefde de secundant.

„Nee, 'k ga. Kan ik nog wat praten met andere lui, die ook vrij hebben.” Zo ging hij dan alleen. Hij stapte kalm aan en liet in gedachten de morgen nog eens de revue passeren. Hij was nogal tevreden, vooral over zijn houding; die was waardig geweest.

Toen, opeens, was het of zijn hart stilstond. Uit de kelder van zijn onderbewuste flitste een vreselijk vermoeden naar boven.

Was hij dit uur wel vrij?!

Met bevende vingers graaide hij de rooster uit zijn zak. Het papier trilde in zijn hand. De cijfers dansten voor zijn ogen. Daar stond: 1.30—2.15 Natuurkunde — No. 4. Die No. 4 was hij! Wanhopig keek hij op naar de toren. Kwart voor twee!!

Toen steigerde hij op als een gewond hert en schoot vooruit, de markt over. De slippers van zijn saamgesnoerd jasje fladderden mal achter hem aan. Hij zag het niet. Jongens riepen hem wat na. Hij hoorde het niet. Het hart bonsde hem in de keel. Hij kreeg steken in de lies, maar hij holde voort. Nu was hij er. Hij stooft naar binnen, naar de wachtkamer.

Daar stonden een paar candidaten, die werkelijk vrij waren. Ze keken hem aan, als ware hij een losgebroken leeuw. „Kerel, waar kom je vandaan?” De voorzitter is

om je geweest.” Joop antwoordde niet. Hij hijgde alleen maar. Hij mikte zijn pet in een hoek, de riem er achteraan, de jas er overheen. Verder stooft hij, gooide de zaal-deur open en tuimelde in de rust van de schemerige zaal. Dat klonk als een geweerschot in een hofje, als een vloek in een kerk. Als in een waas, maar toch tot in de details, kon hij zich later de zaalinventaris voorstellen.

De hokjes, waar examen werd afgenomen, links op zij. Hier en daar kwam een hevig-nieuwsgierig gezicht om het scherm weggijken. In het midden de grote tafel met groen laken. De voorzitter zat er achter te schrijven, maar keek plotseling op. Er vóór zaten twee examinatoren. Ze waren vrij omdat die no. 4 weggebleven was. Ze zaten behaaglijk aan hun pijpjes te zuigen en keken als schooljongens, die vrij hebben omdat meester ziek is.

Daar stond Joop nu plomp-verloren naar adem te happen en naar verontschuldigen te zoeken.

Het grijze heertje had de situatie in een oogwenk door. Hij kreeg medelijden met dien erbarmelijken, hijgenden, transpirerenden jongen man, die hem met zulke hulpeloze ogen aankeek.

Hij vroeg niets. Hij stond op, gaf den ontdanen Joop een bemoedigend tikje op de schouder en zei: „Gaat u maar gauw zitten meneer en maak u maar niet zenuwachtig.”

De heren stonden ook al op. Ze keken zo vriendelijk als in hun slaap gestoorde beren. Het werd een heel standje. Achter het hekje dromden de luisteraars samen. „'s Horen hoe die stomme knul 't er af zou brengen.” Nee, Joops figuur was hopeloos, om van zijn waardigheid maar niet te spreken! Het ging er dik door. Joop kreeg geen been aan de grond. Hij voelde: „Nu gaat het mis.”

Toen pleegde hij verraad! Verraad aan zijn hoog verheven principe van „niet lijmen en zo.”

Hij begon heel vreemd te doen. Hij trok wanhopige gezichten, stotterde wat en draaide aan een knoop. Dat had hij vroeger altijd onbewust gedaan, als ie zenuw-

F. BEMMEL

De dorpelwachter loerde hem na.

achtig was. Nu deed hij het bewust! Men moet nu niet denken dat het er te dik op lag. In 't minst niet. De fysieke en psychische gesteldheid werkten immers mee

Het had erger gekund; de heren waren zelfs zo vriendelijk geweest de pauze door te vragen. Toen Joop opstond, maakte hij een lichte buiging en dankte zijn

op dat droeve moment. De uitwerking was hoogst bevredigend. De inquisiteurs merkten het, en werden heel wat toeschietelijker. Zo liep dat hevig-sensationele uur af.

weldoeners in enige slecht gekozen woorden voor hun welwillendheid.

Dat was hoogverraad!! Wie zou dat 's morgens van hem gedacht hebben!

Met een lichtelijk bonzend hoofd begaf Joop zich naar de wachtkamer om er te genieten van het vrije uur, dat hem nu onbetwist toekwam. Ze waren met z'n drieën en vertelden elkaar hun bevindingen. Die waren van droevige aard.

Daar kwam de conciërge aan, met een blad rinkelende koppen. Ze rinkelde zo omdat ze leeg waren; ze waren leeg omdat de examinatoren zich verkwikt hadden aan de inhoud.

Van dien conciërge zou heel wat 29: 2

te vertellen zijn. Dat was een leperd, die er zijn werk van maakte om in onbewaakte ogenblikken de cijferlijst te bestuderen. Hij interesseerde zich echter alleen voor lijsten met voldoende cijfers. Dat deed hij niet uit liefhebberij, maar omdat de ervaring hem had geleerd, dat die kennis hem geen gering geldelijk voordeel aanbracht.

Hij draalde wat en vroeg toen met een geheimzinnig gezicht: „Wie van de heren is no. 4?” Joop deed een stap voorwaarts en zei: „Om u te dienen.”

De snoondaard keek loerend naar de zaaldeer. Toen fluisterde hij: „Meneer, u hebt kans, u hebt vanmorgen drie zessen gekregen.” Meteen was hij weg en Joop stond daar alleen ten prooi aan de meest uiteenlopende gevoelens. Maar zijn uiteindelijke conclusie was al weer zeer nuchter: „Drie zessen, Aardrijkskunde mis, dus Geschiedenis moet straks de doorslag geven.”

„Allemensen, wat idioot,” verzuchtte hij, „nu wordt die hele p...studie van een paar jaar zo meteen beslist in drie onnozele kwartiertjes. Misschien in één minuut, want één stom antwoord kan me de das omdoen.”

Deze overpeinzingen stemden hem bitter en wierpen voor Joop een hel licht op het dwaze dat er onder de mensen is. Gelukkig redde de gong voor de laatste ronde hem voor algehele apathie.

Die laatste ronde werd goed. Dit was dan ook het vak, waarin zijn methode van beknopt studeren schone vruchten afwierp. Het werd een hordenloop van de Oudheid tot de Nieuwste Tijd. Overal een beetje van. Toen Joop over de Balkanoorlogen, de schrik van alle kandidaten, met veel élan een rijtje pijnlijk-nauwkeurige jaartallen ten beste gaf, had hij onbewust het pleit gewonnen. De deskundige was zo enthousiast, dat hij, toen Joop de mond opende om voort te varen, een bezwevend gebaar maakte van „laat maar zitten.” Joop zuchtte verlicht, want hij had er heus geen vijf verstandige woorden meer over kunnen zeggen.

Om vijf uur vonden de zeven gefolterden elkaar in het wachtka- mertje terug. Veel nieuwsgierigen en enkele belangstellenden kwamen de stemming wat opvrolijken. Dat kon het ook best lijden, want zo erg vrolijk ging het er tot dusver niet toe. Ze waren n.l. druk bezig om elkaar het laatste schijntje kans uit 't hoofd te praten. „Ze” lieten bovendien niet onduidelijk doorschemeren dat het geval van nommer 4 hopeloos was. „Zoiets heb ik nog nooit meegemaakt,” meesmulde no. 1. Nu, hij kon het weten, want hij was er voor de derde maal.

Het gesmade nummer had zich maar teruggetrokken in een hoek. Het laatsie vonkje hoop was wezenlijk bij hem geblust. Het lamme figuur, dat hij die middag had geslagen drukte op hem als een smaad, die hij zijn leven lang mee moest dragen. „Mij zien ze hier nooit weer,” gromde Joop verbeter, en hij stak een cigaret op om zich een houding te geven, zwaar inhalend liet hij de rook door zijn longen zeven. Dat kalmeerde wat. Hij spoog dikke rookwolken, stak de ene cigaret met de andere aan, zonder het zelf te merken.

Zo vonden hem zijn trouwe broeders. Ja, het waren er nu twee. Je kon ze aanzien, dat ze van plan waren vele opbeurende woorden te spreken. Joop voorkwam ze en gaf in telegramstijl verslag van „de blunder.” De ene werd daarop een tikje wit om de neus. Hij wilde zeggen: „Wat een stommeling,” maar slikte het laatste woord haastig weer in. Het werd nu: „Wat een strop, zeg!” Dat was vriendelijk van hem.

Nu zwegen ze allen. De conciërge stond al op zijn post. Het grote moment naderde. Het werd angstig stil. Joop rookte nog steeds verwoed. De conciërge kuchte, nam een imponerende houding aan en riep met een grafstem: „No. 1.” No. 1 knikkekniede naar binnen. De dorpelwachter loerde hem na door het kiertje van de deur. Natuurlijk gaf dat geen pas! De man had zich moeten schamen over z'n euvele moed. Hij deed het echter niet. Maar, ook de

kleine schare ooggetuigen ging in dezen niet vrij uit. Op z'n minst genomen hadden ze aanstoot behoren te nemen aan 's mans doen. Alle fatsoensbegrippen schenen op dit moment uitgebannen, want niemand kwam op het idee. „Is 't ie er door?” werd er gefluisterd. Langzaam draaide de spion zich om en liet z'n hand zakken, als wijlen de Romeinen, somber en nadrukkelijk. „Mis”, betekende dat. Het was ook mis en het bleef „mis” gaan. Zo kwam dan de beurt aan Joop. De conciërge gaf hem een por, die een bemoediging kon betekenen, maar waarschijnlijk een aanmaning was, om bewezen diensten niet te vergeten. Mechanisch, gelijk een robot, schreed hij door de zaal tot voor de groene tafel. Daar zaten de rechters. Joop zag ze dubbel, en wat zaten ze raar te wiebelen!

Toen zei een stem, heel in de verte: „Meneer, het is mij een aangename taak u te mogen feliciteren met.....” Wat er toen is gebeurd, is nooit recht duidelijk geworden. Joop heeft het niet willen navertellen. Boze tongen beweren, dat het cijferlijstje op verschillende plaatsen is gevlekt, maar dat zal wel laster zijn.

Toen Joop weer bij de zaaldeer kwam, werd hij door den conciërge zó hartelijk en ook zó nadrukkelijk gefeliciteerd, dat hij weer bij zijn positieven kwam. Hij begreep tevens wat er van hem verlangd werd. Dies trok hij zijn beurs, waar slechts één geldstuk in zat. Daar het ongelukkigerwijze een rijksdaalder was, zat er niets anders op dan die te offeren. Joop deed het trouwens van harte, hoewel hij in later dagen, toen zijn dankbaarheid niet zo vers meer was, en de ongunst der tijden ook hem belaagde, nog dikwijls zijn parvenu-fooi heeft betreurd.

Zijn broeders trokken hem jubelend mee naar de garderobe en kleedden hem aan, als was hij een pop. Het laatste, wat Joop van het examengedruis hoorde was: „Die vent, die te laat is gekomen, is er alleen door....”

's Avonds lag Joop op de divan met een geradbraakte rug en een innig-gelukkig gezicht.

